

Nader onderzoek vleermuizen Jaap van de Hoekplaats Rotterdam

Projectnummer 180115-1

15 oktober 2018

Auteurs

ing. S.J.M.P. Halters

Ing. R.J. Buijs

Opdrachtgever

SteBru Ontwikkeling B.V.

Postbus 298

2910 AG Nieuwerkerk aan den IJssel

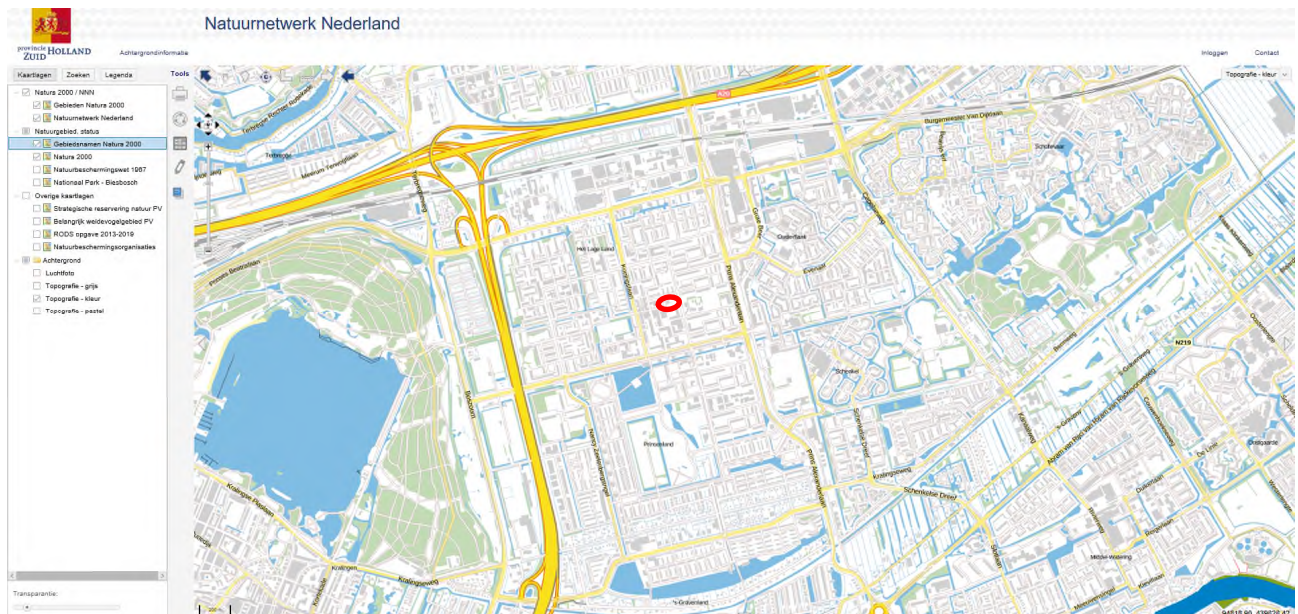
Inhoudsopgave

1	INLEIDING	3
2	METHODE	4
2.1	VLEERMUISONDERZOEK.....	4
2.2	WERKWIJZE	4
2.3	VELDBEZOeken EN OMSTANDIGHEDEN.....	4
3	RESULTATEN VELDONDERZOEKEN	5
3.1	BESCHRIJVING WAARNEMINGEN VLEERMUIZEN	5
3.2	WAARGENOMEN FUNCTIES VLEERMUIZEN	6
3.3	WAARNEMINGEN PER VLEERMUISSOORT	6
3.4	AANWEZIGE OVERIGE SOORTEN	7
3.5	MITIGATIE/COMPENSATIE	8
4	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	9
	LITERATUUR	10
	BIJLAGE 1 WETTELIJK KADER	11

1 Inleiding

Naar aanleiding van de voorgenomen herontwikkeling, (sloop, kap beperkte bomen en herbouw) is een nader onderzoek naar de aan- danwel afwezigheid van vleermuizen uitgevoerd op deze locatie. Tevens is ter verificatie van de geschiktheidsbeoordeling in de quickscan (niet tot beperkt geschikt) tevens gekeken naar de aan/afwezigheid van huismuis en gierzwaluw.

Het onderzoek is toegespitst op het voorkomen van (m.n. gebouw bewonende) vleermuizen om daarmee de voorgenomen ontwikkeling (het slopen en herontwikkeling) zorgvuldig te kunnen voorbereiden en uitvoeren. Tevens is aandacht besteed aan eventuele functies van de te verdwijnen bomen (zie figuur 1.1).

Figuur 1.1. Ligging van de onderzochte locatie (bron ondergrond: kaarten Zuid-Holland)

In dit kader is door de opdrachtgever de opdracht verstrekt om (volgens het vleermuisprotocol 2017), onderzoek uit te voeren naar de aanwezigheid, gebruik en eventuele functies van vleermuizen in het plangebied kaart te brengen.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is de methode van onderzoek en werkwijze toegelicht. In hoofdstuk 3 zijn de resultaten van de veldbezoeken uitgewerkt en is de noodzakelijke maatregelen beschreven. In hoofdstuk 4 zijn de conclusies en aanbevelingen opgenomen.

2 Methode

2.1 Vleermuisonderzoek

Het terrein is bezocht op 15 mei, 19 juni, 21 augustus en 19 september 2018 (zie tabel 1). Er is gebruik gemaakt van de batdetectoren Pettersson D240x, D230 Echometer (Touch 2 pro) en een of twee Songmeters SM4 BAT met GPS-logger. Opgenomen geluiden zijn geanalyseerd met de programma's BatSound en Kaleidoscope. Er is iedere ronde geïnventariseerd met twee ter zake deskundige waarnemers, S. Halters en N. Huig van Buijs Eco Consult B.V. Daarbij is gewerkt volgens het vleermuisprotocol 2017. Het winterbezoek is reeds tijdens het veldbezoek van de quickscan uitgevoerd.

Mogelijk te verwachten soorten op de locatie waren:

- Gewone dwergvleermuis;
- Laatvlieger;
- Ruige dwergvleermuis;
- Watervleermuis;
- Rosse vleermuis;

En eventueel minder veelvuldig voorkomende soorten zoals:

- Grootoorvleermuis (spec);
- Baardvleermuis (spec).

2.2 Werkwijze

Tijdens de bezoeken is gebruik gemaakt van een boomcamera/endoscoop, warmtebeeldcamera (FLIR E6/ Pulsar Helion XP50) en een krachtige zaklamp (Feniks) om aanwezige vleermuizen in hun bewegingen te kunnen volgen. De veldbezoeken zijn merendeels uitgevoerd vanaf zonsondergang. Het tweede bezoek is uitgevoerd vanaf 2 uur voor zonsopkomst tot zonsopkomst. Bij alle bezoeken is verder gezocht naar sporen van vleermuisactiviteit (keutels nabij mogelijke in-uitvliegopeningen, deze zijn niet waargenomen. Tijdens deze veldbezoeken is tevens gelet op de aanwezigheid van overige urbane soorten (huismus en gierzwaluw).

Het winterbezoek is reeds tijdens het veldbezoek van de quickscan uitgevoerd. De resultaten van het winterbezoek zijn ook in de memo van de quickscan opgenomen.

2.3 Veldbezoeken en omstandigheden

Tabel 2.1. Overzicht met bezoekdata, tijden en weersomstandigheden

Datum	Aanvangstijd	Eindtijd	Weer
15 mei 2018	21.15	23.30	17 °C, wind 2 Bft NNO, onbewolkt
19 juni 2018	03.15	05.30	15 °C, wind 3 Bft WZW, vrijwel geheel bewolkt
21 augustus 2018	20:45	23.30	20 °C, wind 2 Bft W, half tot zwaar bewolkt
19 september 2018	19:45	23:00	19 °C, wind 4 Bft ZZW, half tot zwaar bewolkt

3 Resultaten veldonderzoeken

3.1 Beschrijving waarnemingen vleermuizen

De volgende soorten zijn meermaals en met zekerheid vastgesteld:

- Gewone dwergvleermuis;
- Ruige dwergvleermuis;
- Rosse vleermuis.

Daarnaast zijn enkele opnamen en waarnemingen gedaan die ook rosse vleermuis zouden kunnen zijn maar eventueel ook een laatvlieger kunnen zijn. Daarom zijn deze waarnemingen in de verzamelgroep (rosse vleermuis, laatvlieger, bosvleermuis, tweekleurige vleermuis: NYCNOID) opgenomen.

In onderstaande tabel is een overzicht van de opgenomen en geanalyseerde geluidsbestanden weergegeven.

Tabel 3.1. Geluidsopnamebestanden

Rijlabels	Gewone dwergvleermuis	Gewone en ruige dwergvleermuis	Ruige dwergvleermuis	Rosse vleermuis	NYCNOID	RUIS	Eindtotaal
20180515\lopend	44		11	2	1	9	67
20180515\vast punt	175		1		1	2	179
20180619	19			1			20
20180821\20180821 lopend	105	1	3	3		1	113
20180821\20180821 vast	102		8	6		8	124
20180919\vast	433	8	1			4	446
20180919\lopend	19					1	20
Eindtotaal	897	9	24	12	2	25	969

Verklaring:

Waarneming is een geluidsopname op een bepaald moment: een vleermuis kan met rondjes vliegen als een exemplaar voor een grote hoeveelheid waarnemingen zorgen. Hoeveelheid waarnemingen zegt dus niet direct iets over het aantal voorkomende vleermuizen. De ruisopnamen zijn uit het overzicht gehouden.

Tijdens het uitgevoerde vleermuisonderzoek zijn verschillende vleermuissoorten en verschillende gebruiksoorten van de gebieden (foerageren, vliegroute, en eventuele verblijfsplaatsen) bepaald. In onderstaande tekst is een beknopte toelichting gegeven van de verschillende functies die het plangebied (en de directe omgeving) vervult voor vleermuizen (en voor welke soorten). Vervolgens wordt ingegaan of deze functie vanwege de voorgenomen ontwikkeling wordt beperkt danwel deels komt te vervallen en welke maatregelen hiervoor nodig zijn om dit te compenseren/mitigeren.

3.2 Waargenomen functies vleermuizen

Ter plaatse van de bebouwing zijn geen verblijfplaatsen waargenomen. In de school ten noorden van het plangebied is een paarverblijf (en mogelijk zomerverblijf) aangetroffen.

De boom (en kleinere bomen) op het parkeerplein vormt een foerageergebied voor 1 a 2 gewone dwergvleermuizen. Niet alle bezoeken is hier (langdurig) foerageren waargenomen, dus naast deze bomen wordt ook in de directe omgeving ander gebied/openbaar groen gebruikt. Verder wordt de bomenrij langs de Berlagestraat aan beperkte vlieg- en foerageerroute gebruikt door de waargenomen soorten. Essentiële vliegroutes zijn ter plaatse van het plangebied niet aangetroffen.

Ook in de enkele te kappen bomen zijn geen functies voor vleermuizen waargenomen: de bomen zijn gering van omvang, bevatten geen geschikte gaten/kieren en scheuren en ter plaatse zijn geen in-/uitvliegers waargenomen.

3.3 Waarnemingen per vleermuissoort

Gewone dwergvleermuis

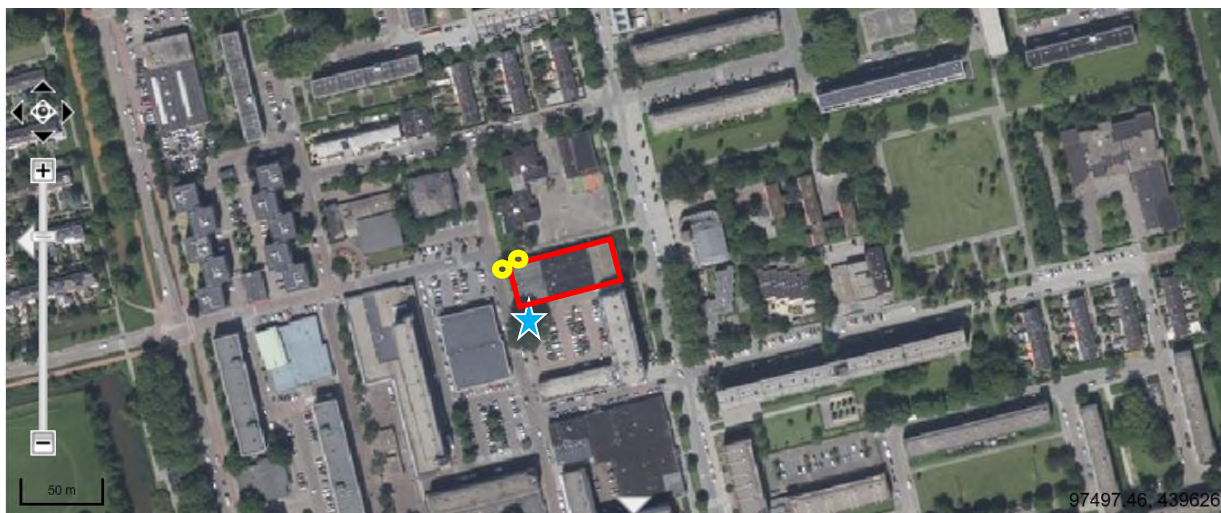
De gewone dwergvleermuis is de meest voorkomende vleermuissoort in Nederland en is overwegend een typische gebouwbewoner. Als gekeken wordt naar de locatie van de waargenomen roep van de gewone dwergvleermuis, in combinatie van de locatie het plangebied dan blijkt dat de bebouwing (met open stootvoegen) ten noorden van het plangebied wordt gebruikt door een mannetje gewone dwergvleermuis (zie figuur 3.1) . Dit wordt bevestigd met zichtwaarnemingen tijdens de veldbezoeken.

Figuur 3.1 paarverblijf gewone dwergvleermuis (gele ster) met in rood kader het plangebied

Ruige dwergvleermuis

Tijdens de veldbezoeken is slechts incidenteel de aanwezigheid van ruige dwergvleermuis waargenomen. Dit betreffen langs vliegende exemplaren. Tevens is enkele maal (en bij slechts een van de bezoeken) de baltsroep van de ruige dwergvleermuis opgenomen nabij de te snoeien boom ten zuiden van het plangebied (zie figuur 3.2). Van langdurig en consequent baltsen vanuit een vaste post is echter geen sprake.

Figuur 3.2 te snoeien boom (blauwe ster) met in rood kader het plangebied en in geel (mogelijk) te kappen bomen

Tijdens de bezoeken is geen (paar)verblijf op basis van baltsroep en/of in/uitvliegers geconstateerd. Met behulp van de warmtebeeldcamera is gezocht naar een mogelijke roepposten/verblijven deze zijn niet waargenomen. Omdat de boom ten zuiden het plangebied alleen gesnoeid wordt vanwege de forse omvang van de kruin heeft dit verder geen impact op de voorgenomen herontwikkeling, mits dit zorgvuldig gebeurt (beperkt terugsnijden in juiste periode).

Rosse vleermuis

De rosse vleermuis is tijdens de bezoeken beperkt waargenomen (enkele waarnemingen per keer en niet op 19 september) Deze soort is eveneens een typische boombewonende soort. Verblijfplaatsen van deze soort in het plangebied zijn niet aanwezig. Het gaat het om een langs vliegend/foeragerend exemplaar. Vanwege de tijdstippen van waarnemen heeft de rosse vleermuis mogelijk ten oosten van het plangebied een verblijfplaats.

3.4 Aanwezige overige soorten

Tijdens de veldbezoeken is tevens aandacht besteed aan overige andere urbane soorten (huismus, gierzwaluw), Deze zijn niet aanwezig (broedend) in het plangebied waargenomen. Wel zijn er diverse andere algemene vogels waargenomen die ook mogelijk broeden in de aanliggende groenstroken en klimopplanten tegen de bebouwing aan.

3.5 Mitigatie/compensatie

Ter plaatse van het plangebied zijn geen verblijfplaatsen of andere beschermde functies voor vleermuizen waargenomen. Wel zijn in de ruimere omgeving van het plangebied beschermde vleermuisfuncties waargenomen. Deze zijn echter in het openbaar gebied aanwezig (vlieg en foerageergebied), danwel in andere bebouwing (paarverblijf).

Er is in dit plangebied geen sprake van verplichte mitigatie en/of compensatie als gevolg van de voorgenomen herontwikkeling.

Om bij te dragen/een meerwaarde te leveren aan de functionaliteit van de omgeving voor vleermuizen en/of overige urbane soorten zou het principe van natuur inclusief bouwen kunnen worden toegepast. Door bijvoorbeeld het toepassen van neststenen en/of geïntegreerde vleermuisverblijven.

Wel dienen de (voorbereidings-/kap-/snoei)werkzaamheden buiten het kwetsbaar broed-/voortplantingsseizoen te worden uitgevoerd om het verstoren en vernietigen van nesten algemeen voorkomende broedvogels te voorkomen. Of dienen maatregelen genomen te worden om broedvogels te voorkomen (bv. Klimop van muur verwijderen voor 15 februari 2019 om vestiging van broedvogels te voorkomen).

4 Conclusies en aanbevelingen

Op de locatie is meermaals de aanwezigheid van drie vleermuissoorten aangetroffen; gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en rosse vleermuis. De gewone dwergvleermuis is een vooral een object/gebouw bewonende soort. Deze soort is tijdens de veldbezoeken in het plangebied niet met een verblijfplaats aangetroffen. De gewone dwergvleermuis is foeragerend op het parkeerplein en met een verblijf(paar)verblijfplaats ten noorden van het plangebied vastgesteld. Invliegers, uitvliegers en/of zwermen is in het plangebied niet waargenomen.

Daarnaast zijn er nog enkele soorten die maar een enkele keer zijn waargenomen; dit zijn de ruige dwergvleermuis en rosse vleermuis (hoofdzakelijke boombewoners).

De te kappen bomen en de bomen in de directe omgeving van het plangebied bevatten geen zichtbare gaten, kieren en scheuren en hierbij zijn geen in- en/of uitvliegers bij waargenomen. Wel worden deze bomen (net als het overig openbaar groen in de directe omgeving) gebruikt als foerageergebied. Bij de voorgenomen kap van twee bomen (van beperkte omvang) gaat geen essentieel foerageergebied of een vliegroute verloren.

Paarverblijfsplaatsen (van gewone dwergvleermuis) zijn door middel van baltsroep wel aangetoond, op basis van de locatie van de baltsroep in vlucht is met behulp van het volgen van deze vluchten en het fysiek invliegen in een open stootvoeg in het gebouw ten noorden van het plangebied aangetoond. Dit is niet waargenomen in de bebouwing van het plangebied.

Omdat er geen vaste verblijfplaatsen of andere beschermde functies voor vleermuizen zijn vastgesteld kunnen de kap- en sloopwerkzaamheden met het in acht nemen van de beschreven mitigerende maatregelen (buiten het kwetsbaar broed/voortplantingsseizoen) zonder verdere beperking worden uitgevoerd. Een ontheffing soortbescherming Wet natuurbescherming is hierdoor niet aan de orde.

Door de werkzaamheden buiten deze kwetsbare perioden uit te voeren wordt ook invulling gegeven aan het Zorgvuldig handelen principe en wordt verstoring en/of vernietiging van nesten van algemene broedvogels voorkomen.

Volledigheid inventarisatie

De inventarisatie is een uiteraard een steekproef. Het is dan ook mogelijk dat soorten en functies niet waargenomen zijn, terwijl dat ze (op een ander tijdstip) wel aanwezig zijn. Dit is echter acceptabel, de Wet natuurbescherming vraagt een initiatiefnemer om alles te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden. Met de gekozen methode en inspanning is dan ook voldoende invulling gegeven aan artikel 1.11 (zorgplicht) van de Wet natuurbescherming. Wat betreft het vooronderzoek heeft de initiatiefnemer dan ook gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

Literatuur

Buijs Eco Consult BV, Quicksan Ecologische quickscan Wet natuurbescherming herontwikkeling
Rotterdam, 20 februari 2018

Dietz C. en Kieffer A. Veldgids Vleermuizen van Europa, (Nederlandse vertaling) (KNNV uitgeverij,
Zeist 2017)

Limpens, H, Mostert K, Bongers W. Atlas van de Nederlandse vleermuizen, onderzoek naar
verspreiding en ecologie KNNV Uitgeverij, Utrecht, 1997)

Kennisdocument gewone dwergvleermuis

Kennisdocument ruige dwergvleermuis

Kennisdocument rosse vleermuis

www.verspreidingsatlas.nl

www.zuidholland.nl

Bijlage 1 Wettelijk kader

Hieronder volgt een algemene beschrijving van de Natuurwetgeving, gevolgd door betreffende onderdelen van de wetgeving.

De Nederlandse natuurwetgeving

De Nederlandse natuurwetgeving valt uiteen in gebiedsbescherming en soortbescherming. De gebiedsbescherming is geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998 en omvat de Natura 2000-gebieden. Per 01/01/2017 zijn beide onderdelen (en de Boswet) geïntegreerd in de Wet natuurbescherming (Wn).

Gebiedsbescherming

In de Natura 2000 gebieden zijn de beschermde natuurmonumenten alsmede de gebieden met de status Vogel- en/of de Habitatrichtlijngebied (Voorheen Speciale beschermings Zones, Sbz's) opgenomen.

Globaal kan worden gesteld dat de gebiedsbescherming gericht is op de bescherming van de waarden waarvoor een gebied is aangewezen. Deze bescherming is gebied specifiek, maar kent wel de zogenaamde externe werking. Dat wil zeggen dat ook handelingen buiten het beschermde gebied niet mogen leiden tot verlies aan kwaliteit in het beschermde gebied.

Soortbescherming

De soortbescherming is per 01/01/2017 ook opgenomen in de Wet natuurbescherming. Deze wet omvat ook de bescherming van Habitatrichtlijnsoorten buiten de aangewezen Natura 2000-gebieden. Deze bescherming geldt overal in Nederland, ook in de beschermde gebieden. De soortbescherming kent geen externe werking. Projecten worden getoetst aan de directe invloed op beschermde waarden binnen de grenzen van het projectgebied. Conform deze wet is de initiatiefnemer bij ruimtelijke ingrepen verplicht op de hoogte te zijn van mogelijke voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Vanuit deze kennis dienen plannen e projecten getoetst te worden aan eventuele strijdigheid met de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming.

Onder de werking van de soortbescherming vallen circa 930 dier- en plantensoorten. Alle inheemse zoogdieren, vogels, amfibieën, en reptielen zijn beschermd. Tevens hebben een aantal planten, vissen, insecten en ongewervelden een beschermde status. Voor de in het wild voorkomende planten en dieren geldt bovendien de algemene zorgplicht (art. 1.11).

Volgens de Wet natuurbescherming mogen beschermde dier- en plantensoorten niet worden gedood, gevangen, opzettelijk worden verontrust of gedood. Voortplanting- of vaste rust of verblijfplaatsen mogen niet opzettelijk worden beschadigd of vernield. Habitatrichtlijnsoorten mogen tevens niet opzettelijk worden verstoord. Beschermde planten mogen niet opzettelijk van hun groeiplaats worden verwijderd of vernield. De verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming (Wn) staan vernoemd in onderstaand kader.

Verbodsbepalingen Wet natuurbescherming (Wn)

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen

Bron: Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, Ministerie van Economische Zaken

De werkingssfeer van de Wet natuurbescherming is niet beperkt tot of gerelateerd aan speciaal aangewezen gebieden, maar geeft de beschermde soorten **overal** in Nederland bescherming.

In o.a. artikelen 3.3, 3.8 en 3.10 van de Wet natuurbeschermingswet worden de ontheffings- en vrijstellingsmogelijkheden weergegeven. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de ontheffing- of vrijstelling (zoals werken met een goedgekeurde gedragscode) hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het plangebied.

- Beschermde soorten – met (Provinciale) vrijstelling:
Voor deze soorten geldt een vrijstelling van een of meerdere verbodsbepalingen (zoals bijvoorbeeld het vangen van dieren en/of het vernielen van vaste verblijfsplaatsen. Voor deze soorten is derhalve in veel gevallen geen ontheffing nodig. Wel geldt ten aanzien van deze soorten de zorgplicht, die eveneens van de Wet natuurbescherming uitgaat.
Soorten die vallen onder de vrijstelling betreft over het algemeen (en dus per Provincie verschillend) onder andere algemene zoogdiersoorten, zoals algemene muizen- en spitsmuizen, de woelrat, de egel, konijn, ree en vos, algemene amfibiesoorten, waaronder de bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander.

- Overige 'nationaal beschermde' soorten:

Voor deze soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkeling en bestendig beheer een mogelijkheid voor ontheffing, welke aan drie criteria wordt getoetst: er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'.

Voor deze soorten is derhalve een ontheffing nodig of kan gewerkt worden met een goedgekeurde gedragscode. Soorten die vallen onder dit nationale beschermingsregime vallen betreft onder andere algemene zoogdiersoorten, zoals das, boommarter, algemene amfibieën en reptielen alpenwatersalamander, hazelworm, flora als schubvaren en bokkenorchis en vissoorten waaronder de grote modderkruiper. Daarnaast geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht.

- Habitatrichtlijnsoorten:

Voor deze soorten geldt het zwaarste beschermingsregime en is voor ruimtelijke ontwikkeling geen vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht. Voor deze soorten dient een ontheffing te worden aangevraagd, welke aan drie criteria wordt getoetst: er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. Wel kan als voldaan wordt aan een in de wet genoemd belang ook bij ruimtelijke ontwikkeling gewerkt worden met een goedgekeurd gedragscode. Daarnaast geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht. Tot dit beschermingsregime horen o.a. alle vleermuissoorten, de bever, otter, noordse woelmuis, verschillende amfibiesoorten waaronder rugstreeppad en kamsalamander.

- Vogelrichtlijnsoorten:

Alle vogels zijn in Nederland gelijk beschermd. Voor deze soorten geldt het zwaarste beschermingsregime en is voor ruimtelijke ontwikkeling ook geen vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht. Voor deze soorten dient een ontheffing te worden aangevraagd, welke aan drie criteria wordt getoetst: er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. Wel kan als voldaan wordt aan een in de wet genoemd belang ook bij ruimtelijke ontwikkeling gewerkt worden met een goedgekeurd gedragscode. Daarnaast geldt ook voor deze soorten de algemene zorgplicht.

Zorgplicht

Voor alle in het wild voorkomende plant- en diersoorten, dus ook voor onbeschermden en beschermden soorten die zijn vrijgesteld geldt wel de ook 'algemene zorgplicht' (art. 1.11 Wet natuurbescherming). Deze zorgplicht houdt in dat initiatiefnemer passende maatregelen moet nemen om schade aan beschermden gebieden en in het wild voorkomend plant en diersoorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen.

De kwetsbare perioden voor de verschillende soortgroepen zijn niet allen gelijk. Als 'veilige' periode voor alle groepen geldt in het algemeen de periode van half augustus tot half november, de periode waarin de voortplantingstijd achter de rug is en diersoorten als vleermuizen, overige zoogdieren en amfibieën nog niet in winterslaap zijn. Indien een locatie in die periode bouwrijp wordt gemaakt, kan daarna gedurende het winterseizoen en het daaropvolgende voorjaar probleemloos worden gewerkt. Zo kan bijvoorbeeld vegetatie gedurende het groeiseizoen kort gemaaid worden, zodat er geen vogels gaan broeden en het tegen de winter ook ongeschikt is voor kleine zoogdieren of amfibieën die in winterslaap gaan.

Indien tijdens de uitvoering van de werkzaamheden beschermden soorten worden waargenomen dienen maatregelen genomen te worden om schade aan deze individuen zo veel mogelijk te voorkomen (bijvoorbeeld wegvangen en verplaatsen of terreindelen af te zetten en het werk ter plaatse stil te leggen). Ecologische begeleiding kan hierin voorzien.

